

Fantastiske relationer

Af: Ove Christensen

"Flere fantastiske forbindelser" er en ujævn antologi om relationer i pædagogisk arbejde. Der er dog en del inspirerende bidrag fra især de danske bidragsydere.

En vigtig forudsætning for et godt undervisningsmiljø er, at der er gode relationer mellem lærer og elever og mellem eleverne indbyrdes. Som lærer har man et særligt ansvar for at nære de gode relationer. Opmærksomhed på, hvordan man taler sammen, og hvordan ikke mindst læreren gennem sine spørgsmål rammesætter dialog i en klasse, er afgørende for at opbygge, fastholde og udvikle de gode relationer i klassen.

"Jeres læringsmiljøer udspringer af jeres samspil med eleverne - så vær opmærksom på tonen og retningen i disse samtaler", siger Jackie Stavros og Cheri Torres i en artikel om relationer, som opbygges af samtaler i klassen.

Artiklen indgår i udgivelsen "Flere fantastiske forbindelser", der er redigeret af lektor ved UC Lillebælt René Kristensen. Bogen vil bidrage til at vise, hvordan man kan arbejde med at sikre gode relationer, og hvordan arbejdet med andre bliver til i sociale konstruktioner.

Umiddelbart mest brugbar i konkrete sammenhænge er nok Louise Klings bidrag. Hendes artikel, "Relationskompetence", er en kortfattet fremstilling af nogle af hovedpointerne fra hendes ph.d.-afhandling fra 2016. Klinge fremlægger fem elementer, der er afgørende for at opbygge gode relationer mellem mennesker og ikke mindst for voksnes arbejde med børn, hvor der jo i udgangspunktet er et ulige forhold: afstemmere, omsorgsetiske handlinger, autonomi, kompetence (eller mestring) og samhörighed.

Afstemmere er en måde at møde den anden på, så den anden netop føler sig mødt. Man træder ind i den andens zone og deler noget med den anden uden bedømmelse. En afstemmer kan være, at man sætter sig

på hug, så man er på samme niveau (i øjenhøjde), eller ved at smile for at vise, at man vil og anerkender den anden. Et smil er en invitation til at have noget sammen.

Klinge citerer Nel Nodding: "Når min omsorg rettes mod andre, må jeg tage deres natur, levemåde, behov og ønsker i betragtning". Den omsorgsetiske fordring er at se den anden som den unikke anden. Og det er at vide, at vores relation opbygges i den måde, vi interagerer på.

Endelig er det vigtigt, at elever mødes på en måde, der tilgodeser tre grundlæggende psykologiske behov: autonomi, mestring og følelsen af at høre til. Børn skal have indflydelse på eksempelvis undervisningen. De skal have opgaver, som de kan mestre, men som ikke er for nemme. Og de skal mærke, at de er en del af et fællesskab.

På samme måde som Klings bidrag er en appetizer til hendes bog om relationskompetencer, er Ole Løws artikel det i forhold til hans bog "Gensidighedens pædagogik". Her redegøres der fint for, hvordan der kan opbygges mening, når man arbejder med gensidighed. I kort form betyder gensidighed pædagogisk, at man arbejder med perspektivskift (at se med andre(s) øjne), at man har en fælles rettedhed mod det faglige indhold (det fælles tredje), og at eleverne har forskellige deltægelsesmuligheder i forhold til aktiviteterne i undervisningen.

En tredje artikel, jeg vil fremhæve, er Keld Fredens "Fremtidens skole", hvor han redegør for "den enaktive tilgang" til undervisning og læring. "Den enaktive tilgang fremhæver, at udvikling, læring og tænkning er et dynamisk samspil mellem hjerne, krop og omverden. I denne optik er det ikke hjernen, der tænker, men individet, hvis tænkning former og er formet af en livssituation".

"Antologien har social konstruktion og pædagogisk diversitet som overordnede principper", skriver redaktøren i sin indledning. Og bogen falder i to dele, hvor den første del fokuserer på social konstruktion og den anden på den pædagogiske diversitet.

Derfor giver det også god mening, at antologien åbner med Kenneth Gergens artikel "Fra propositioner til praksis: pædagogik for livet". Her redegør han for, hvad han opfatter som et problem ved den videnskabelige tradition, som han finder er præget af empirisme. Viden opfattes som det, der står i bøger. Viden opfattes som propositionel - altså udsagn om verden og dens beskaffenhed. Der er mindst flere problemer med denne vidensopfattelse ifølge Gergen, blandt andet at den er individualistisk, da den bygger på, at viden er noget, der bygger på det enkelte individs observationer. Heldigvis, siger Gergen, er der opstået et alternativ, der negerer alle disse problemer, og han henviser til en række udgivelser af blandt andre ham selv.

Det er en underlig, men måske også meget signifikant måde at fremstille de videnskabelige udviklinger på. Den fortælling, Gergen forsøger at fremstille, er, at videnskab har udgjort en monstrøs monolit, og at han og andre er de store befriere. Men den modstander, som Gergen fremstiller, findes ikke som andet end et fantasme. Inden for forestillinger om erkendelsen har en repræsentationalistisk ide været diskuteret siden dens grundlæggelse.

Det forekommer at være et stort problem med den socialkonstruktionisme, Gergen er fortalere for, at den ikke er i dialog med andre teoretiske bevægelser, som har haft nogle af de samme kritikpunkter, som Gergen omtaler. Det er i det hele taget bemærkelsesværdigt, at der i en antologi med 14 artikler, der alle handler om vigtigheden af perspektivskifte, dialog og ubestemtheder, er så lidt selvrefleksion og så lidt dialog med andre teoretiske positioner. Især de artikler, der direkte omhandler "socialkonstruktionisme" og "appreciative enquiry" virker monologiske og uden interesse i at konfronteres med andre opfattelser.

"Flere fantastiske relationer" er en ujævn antologi, der består af en række gode bidrag til at forstå relationsarbejde i blandt andet det pædagogiske arbejde. Ud over de nævnte er der inspirerende bidrag af eksempelvis redaktøren selv, der skriver om miniprojekter - som er en udvikling af konceptet for aktionslæring, hvilket dog ikke nævnes i artiklen - og Bo Hejlskov Elvén om, hvordan man kan arbejde med "low arousal" - hvordan man kan få folk, der er ude af sig selv, til at komme ind i sig selv igen, så man kan samarbejde med dem.

Antologien bidrager også med forståelser af, hvordan mening, læring og forståelse må forstås bredere end som kognitive processer i den enkeltes hjerne. Læring er altid noget, der oparbejdes i mødet mellem kulturel forståelse, individuelle erfaringer og en given kontekst.

Fakta

Titel

Flere fantastiske forbindelser

Pris

375

Sider

256

Forlag

Dafolo

Visse bidrag i antologien virker selv underlig afsikret fra en teoriehistorisk kontekst. Og så virker det meget underligt, at man ikke kan se, hvor de oversatte artikler er hentet fra - også de fremstår som kontekstløse.

Anmeldelse: Gensidighedens pædagogik

Anmeldelse: Relationskompetence

Anmeldelse: Fantastiske forbindelser

Kompagnistræde 34, 1208 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk